

אור דניאל

עלון שבועי תורני

לע"נ הרה"ג ר' אברהם דניאל ב"ר משה שטרן זצ"ל

פרשת ויצא תשפ"א

י"ל ע"י

מכון 'חקי חיים'

ע"ש הרה"ג

ר' יהודה ישכר מרמלשטיין זצ"ל
מבטאר-טש

בראשות

הרב אלימלך שטרן שליט"א

ערב ובוקר וצהריים אשיחה ואהמה וישמע קולי

הבא לטהר מסייעים אותו

וזה בשתי בחינות, גם עבודת ה' הפרטי של האדם, שאפילו שמרגיש שעדיין לא עובד את ה' כראוי, אבל יודע שמצבו עומד להשתנות, כי הרי הוא רוצה בכל מאודו להיות עובד ה' באמת, וכאשר זה רצונו של האדם בעז"ה יצליח בכך, שהרי הבא לטהר מסייעים אותו. וגם בבחי' השפע של האדם שמקבל מבורא עולם, שאפילו שעכשיו מצב פרנסתו והבריאות קצת קשה, אבל הוא סמוך ובוטח בה' שהשמש כבר תזרח ויצא מחושך לאור גדול מאוד.

יאוש שלא מדעת

וזה יסוד גדול אצל כל יהודי, לדעת שברגע אחד אפשר לשנות את המצב, כבר רמזו בספרי חסידות את דברי הגמ' 'יאוש שלא מדעת', כאשר אדם מתייאש זה לא מגיע מתוך 'דעת', כי באמת בכל מצב שאדם נמצא ובכל יום מימי חייו אפשר לפתוח דף חדש.

הבטחה אמיתית

מסופר על הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שהיה כל יום לפני השינה מקבל על עצמו שמחר ישפר את מצבו הרוחני ויתחיל לעבוד את ה' כמו שצריך, למחרת שוב הבטיח את אותה הבטחה, והוסיף, 'אפילו שאתמול גם הבטחתי, אבל עכשיו אני מבטיח באמת', וכך מדי יום ביומו, על אף שהרגיש בעצמו שעדיין 'לפי מדרגתו הק"ו עדיין לא התחיל, בכל אופן אף פעם לא התייאש, תמיד מתחילים מחדש.

פתחו לי שערי צדק

וכך מפרש הרה"ק ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע את הפסוק 'פתחו לי שערי צדק אבוא בס אודה י-ה זה השער לה' צדיקים יבואו בו', שהצדיק תמיד מרגיש שעדיין לא התחיל לעבוד את ה', ודופק על הדלת וצועק 'פתחו לי שערי צדק', אני רוצה להתחיל להיות עובד ה', ועליו נאמר 'זה השער לה' צדיקים יבואו בו' שזה דרכם של הצדיקים שתמיד מרגישים שהם מחוץ לפתח, אבל דופקים על הדלת ולא מתייאשים בכל מצב ומצב, וכך מפרש גם בעל ה'אהבת שלום' את הפסוק שכתוב אצל אברהם אבינו 'והוא יושב פתח האהל כחום היום' שאברהם אבינו תמיד הרגיש שהוא יושב ב'פתח.

ויהי ערב ויהי בוקר

אצל עם ישראל היום מתחיל מהערב כמ"ש 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד', אצל אומות העולם היום מתחיל בבוקר,

'ויוצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא'. רש"י מפרש 'ויפגע לשון תפילה, ולמדנו שתיקן תפילת ערבית'. וכידוע שאברהם אבינו תיקן תפילת שחרית, יצחק תיקן תפילת מנחה, ויעקב תפילת ערבית.

תתן אמת ליעקב

אברהם אבינו היה מידתו 'מידת החסד', לעבוד את השי"ת מתוך אהבה ושמחה והרחבת הדעת, יצחק אבינו היה מידתו 'מידת הדין', וכך לעבוד את השי"ת מתוך יראה ופחד כמו שמפחדים מפני מלך גדול ונורא, אבל יעקב אבינו היה 'מידת תפארת', שזה שילוב של יראה ואהבה, ואכן יעקב אבינו נקרא 'בחיר האבות' ובדרכו צריך לעבוד את השי"ת מתוך יראה ואהבה, תרי רעין דלא מתפרשין,

אהבה ויראה

ואפשר לומר שלכן תקן אברהם אבינו תפילת שחרית, זמן שהשמש יוצאת על הארץ ומאירה לארץ ולדרים עליה, לרמז שזה דרך עבודת ה' לעבוד את ה' שהכול מאיר וזורה, הלב שמח ומתרגש, ומלא באהבת ה', וכך אפשר להתפלל ולהודות להקב"ה מתוך שמחה ואהבה. אבל 'יצחק אבינו' תיקן תפילת מנחה, זמן שהשמש נוטה לשקוע, ויש לאדם קצת שברון לב, וכך צריך לעבודת את השי"ת מתוך יראה ופחד ולב נשבר, שהרי אנו יודעים שכל מה שאנו צריכים הכול תלוי במלך מלכי המלכים ברצותו שולח לנו פרנסה ובריאות וחיים, בוודאי צריך לעמוד לפניו ביראה ופחד.

השמש כבר תזרח

יעקב אבינו תיקן תפילת ערבית, שאצל עם ישראל זה תחילת היום, כמ"ש 'ערב ובוקר וצהריים' לרמז לנו שאפילו שכבר נראה לאדם שנמצא בחושך, נפל ח"ו לתוך יאוש, מרגיש שאינו עובד את ה' כמו שצריך, וחושב בלבו 'כאשר אבדתי אבדתי' אין לי שום סיכוי, אומרים לו דווקא עכשיו תעמוד ותתפלל לפני הקב"ה, אמנם עכשיו נראה לך חושך, אבל תדע 'יש אור בקצה המנהרה', אתה יכול דווקא במצב של 'לב נשבר' להתפלל לפני הקב"ה ולהגיע לידי 'שמחה ואושר' והשמש עוד מעט קט כבר תזרח לך,

וכאשר היהודי יודע שעוד מעט מצבו ישתנה לטובה כבר יכול לשלב בתפילתו יראה ושמחה' היראה והפחד בשביל מצבו הנוכחי, אבל יודע בלבו שהשמש כבר עומדת לזרוח.

לעבוד את ה' אפילו שנדמה לו שהוא מוצב ארצה, אבל יכול בקלות להתחזק ותפילתו מתקבלת לפני בורא עולם, שגורם 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו.

אנכי לא ידעתי

וכך 'ויקץ יעקב משנתו' היהודי מתעורר מהתרדמה שהיצר הרע הכניס אותו, 'ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', לא ידעתי שבכל מצב ומצב אפשר להתקרב אל הקב"ה, אפילו אם ח"ו נמצאים במקום לא טוב, אבל ברגע אחד הכול יכול להשתנות. וכך ממשיך רש"י ואומר 'אילו ידעתי לא הייתי ישן במקום כזה'.

אור חדש על ציון תאיר

וזה מרמז לנו יעקב אבינו' שתיקן את 'תפילת ערבית', דווקא שאתה נמצא בחושך, דע לך שזה תחילתו של היום, תעמוד להתפלל ולבקש מהקב"ה שתוכל לעבוד אותו מתוך שהשמש תזרח בלבך, ויאיר לך המזל ואך טוב וחסד ירדפוך.

יהי רצון שנזכה בכל זמן ובכל מצב לעבוד את ה', והקב"ה יזרח לנו אור גדול פרטי לכל אחד ואחד, וגם כללי לכול ישראל 'אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו בב"א.

יומא טבא לרבנן

הצטופפו כל לומדי השיעור בתוך חדר אטום, ומיד לאחר מכן המשיכו שוב בלימוד

אחד מלומדי השיעור החשובים שהיה משתתף פעיל בכל השעורים שנים רבות, יום אחד ישב בשיעור ואינו מצליח לשמור על הערנות ונרדם במשך כל השיעור, והיה זה לפלא בעיני, שדבר כזה מעולם לא קרא אצלו, אבל לאחר השיעור סיפר לי מה עבר עליו באותו יום, שזה היה בשבילי ספר מוסר חי, וצריך לפרסם זאת ברבים.

עובד אני בבית חרושת שנים רבות עבודה לא קלה, אבל אני מקפיד כל יום להגיע הביתה שעתיים לפני השיעור, לאכול וגם לנוח קצת בכדי שאוכל להיות ערני בשיעור, כך אני נוהג שנים רבות, אבל היום היה איזה בעיה רצינית בבית החורשת, וחזרתי הביתה ממש לפני תחילת השיעור, אני מאוד התלבטתי האם יש טעם שאני יבוא לשיעור, אני ידעתי שאני עייף בצורה שאין לי שליטה על עצמי להשאר בערנות, אבל לאחר מחשבה שניה אמרתי, 'לא מוותרים שום יום על השיעור', ואפילו שידעתי שלא אוכל להתזיק מעמד, אבל פחדתי ממחר, אם אני יום אחד יפסיד, אולי בשבוע הבא יהיה תירוץ חדש, ועוד שבוע עוד תירוץ, והוסיף ואמר לי אני מפחד שרק שלא יהיה לי שום תירוץ אז אני יבוא לשיעור, לכן החלטתי שבכל מצב אני בא לשיעור ולא מוותר על קביעת עתים לתורה.

ב'פלא יועץ' מביא רמז דבר הגמ' 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי', ואומר שכאשר יש לאדם קביעות עתים לתורה, אפילו שזה רק שעה אחת ביום, הרי זה כמו שלומד חצי יום. ויה"ר שנזכה לעסוק בתורה מתוך הרחבת הדעת.

לרמז לנו שאצל עם ישראל גם שהם בבחי' ערב אינם מתייאשים הרי הם יודעים שהמשך של היום זה הבוקר, אפילו שעכשיו נראה חושך אבל כבר הולך להאיר היום, אבל אצל אומות העולם זה בדיוק הפוך שאפילו כאשר מזלם מאיר להם פנים, הרי הם מלאים בחששות אולי כבר הולך היום להחשיך.

וישכב במקום ההוא

כך מפרש בעל ה'יאמרי נועם' זי"ע בפרשתנו בטוב טעם, 'ויצא יעקב מבאר שבע', שידוע 'שבע' רומז לקדושה, שבת שמיטה יובל, שח"ו היהודי יוצא מהקדושה 'וילך חרנה' מתנהג הוא לא כמו שצריך, וכאשר הוא מגיע ל'ויפגע במקום' הרומז לתפילה, מיד בא אליו יצר-הרע 'וישכב במקום ההוא' מראה לו אינך שווה כלום לא כדאי שתתפלל, ויותר מכך מסית אותו ויקח מאבני המקום הרומז לאותיות התפילה, אומר לו שתפילתך הולך ח"ו 'וישם מראשותיו' לראש הס"א, וכך מביא אותו לידי ייאוש.

ראשו מגיע השמימה

אבל 'ויחלום' היהודי מתחזק (לשון מחלים) שאפילו 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', שיהודי בכל מצב יכול

בשבוע הזה זכו רבבות יהודים בכל העולם כולו לסיים את מסכת 'עירובין', הגמ' אומרת שכאשר החכמים סיימו מסכת עשו יום טוב לכל תלמידי החכמים, שמעתי מאחד מצדיקי דורנו, שדייק מדוע כתוב 'יומא טבא', ולא כתוב שסיימו מסכת עשו סעודה גדולה, אלא הכוונה שביום שמסיימים מסכת כל היום כולו הוא יום טוב.

בעל ה'ישועות משה' זי"ע דבר במעלתו של לימוד ה'דף היומי' שבוה יש את כל העצות שחז"ל נתנו להתגבר על היצר-הרע, שהגמ' אומרת 'מה יעשה אדם שיצרו מתגבר עליו, יעסוק בתורה, ואם עדיין לא התגבר עליו יש את העצה של 'יקרא קריאת שמע', ואם גם בזה לא הועיל 'יזכיר לו יום המיתה' וכן בלימוד הדף היומי, דבר ראשון עוסקים בתורה, ודבר שני יש את העול הגדול להספיק מדי יום ביומו ללמוד את הדף של אותו היום, ודבר שלישי שרואה האדם איך מיום ליום עוברים עוד דף ועוד דף, כך גם חייו של האדם לא נעצרים על מקום אחד.

וזה ההזדמנות להצטרף לרכבת הנפלאה העולה בית-אל שמתחילים מס' פסחים, להיות שותף לרבבות עם ישראל שכולם לומדים את אותו הדף מדי יום ביומו, ללא שום מעצור. וזה המעלה הגדולה בלימוד דף היומי, העול הגדול שאי אפשר ללכת לישון עד שלא מסיימים את הדף של אותו היום.

זכיתי ב"ה ללמד שיעורים בדף היומי, בביתו של חמי רבי שמואל יהודה דסקל ז"ל, חקוק בלבי העקשנות של הלומדים שבכל מצב ובכל זמן לא ויתרו על השיעורים, היה זה בימי מלחמת המפרץ הראשונה, שבאמצע השיעור נשמע ההזעקה,